

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till revidering av lagstiftningen om adoption samt till godkännande av den europeiska konventionen om adoption av barn och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 oktober 2011 regeringens proposition till riksdagen med förslag till revidering av lagstiftningen om adoption samt till godkännande av den europeiska konventionen om adoption av barn och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen (RP 47/2011 rd) till lagutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena (GrUU 15/2011 rd och ShUU 11/2011 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tuomo Antila, justitieministeriet
- överinspektör Jonna Salmela, social- och hälsovårdsministeriet
- hovrättsrådet Marjatta Möller, Helsingfors hovrätt
- avdelningschef, tingsdomare Matti Palojärvi, Helsingfors tingsrätt
- förvaltningsrättsdomare Leena Nurmi, Tavastehus förvaltningsdomstol

- förvaltningsdirektör Ritva Kujala, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
- specialforskare Johanna Lammi-Taskula, Institutet för hälsa och välfärd
- tf. ledande socialarbetare Aulikki Haimi-Kaikkonen, Helsingfors stads socialverk
- jurist Jaana Tervo, barnombudsmannens byrå
- advokat Auni Särkkä, Finlands Advokatförbund
- programdirektör Hanna Heinonen, Centralförbundet för Barnskydd rf
- programdirektör Hanna Heinonen, Centralförbundet för Barnskydd rf
- specialmedarbetare Aila Puustinen-Korhonen, Finlands Kommunförbund
- generalsekreterare Mirjam Kalland, Mannerheims Barnskyddsförbund
- verksamhetsledare Anu Uhtio, Adoptivfamiljer rf
- styrelseordförande Anna-Maija Tiainen och styrelseledamot Viivi Pietikäinen, Aikuiset adoptoidut ry
- ombudsman Anja Ojuva, Interpedia rf
- styrelsens vice ordförande Sunita Saarinen, Kansainvälisesti adoptoidut aikuiset ry
- organisationsjuristen Tiina Tammi, Rädda Barnen rf
- styrelseordförande Juha Jämsä, Regnbågsfamiljer rf

LaUB 9/2011 rd — RP 47/2011 rd

- forskare Anna Moring, Sexuellt likaberättigande SETA rf
 - verksamhetsledare Tuula Kumpumäki, Våra Gemensamma Barn rf
 - professor Markku Helin
 - professor Raimo Lahti.
- Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av
- finansministeriet
 - befolkningsregistercentralen
 - Vuxna internationellt adopterade vuxna VIA i Finland rf
 - Handikappforum rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagstiftningen om adoption revideras i sin helhet. Den gällande adoptionslagen föreslås bli upphävd och ersatt med en ny adoptionslag. Dessutom föreslås ändringar i äktenskapslagen och i vissa andra lagar.

Det allmänna och primära målet för revideringen är att främja barnets bästa vid adoption. Syftet är utöver detta att utveckla processen vid adoption inom landet genom att ta in exaktare bestämmelser om adoptionsrådgivning i lagen och genom att göra också adoptioner inom landet beroende av tillstånd på samma sätt som internationella adoptioner. Dessutom förbättras rättssäkerheten för de delaktiga under de olika faserna av adoptionsprocessen, vilket sker genom en utvidgad rätt att söka ändring i beslut som fattas under adoptionsprocessen.

Enligt den föreslagna adoptionslagen kan domstolen fastställa att ett adoptivbarn har rätt att hålla kontakt med en tidigare förälder efter adoptionen. När ett adoptionsärende avgörs finns det tack vare detta ett mångsidigare utbud av instrument till förfogande än tidigare när det gäller att främja barnets bästa på ett sätt som motsvarar förhållandena i varje enskilt fall.

Ett av reformens mål är att förebygga de risker som är förknippade med s.k. enskilda adoptioner. En åtgärd är bl.a. att införa krav på tillstånd för internationella adoptioner som sker utan ett adoptionstjänstorgans medverkan.

De myndigheter som behandlar adoptionsärenden ska få en ändamålsenligare organisation än tidigare. Det föreslås att den nämnd som behandlar adoptionsärenden och de andra operativa uppgifter som gäller adoptionsärenden ska flyttas från social- och hälsovårdsministeriet till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

I propositionen föreslås dessutom att riksdagen godkänner den i Strasbourg den 27 november 2008 ingångna konventionen om adoption av barn samt en lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen. Syftet med konventionen är att förenhetliga konventionsstaternas adoptionslagstiftning och adoptionsförfarande samt framför allt främja barnets bästa. Den föreslagna adoptionslagstiftningen överensstämmer innehållsmässigt med konventionen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2012.

Den lag som gäller ikraftsättande av konventionen avses träda i kraft genom förordning av republikens president. De övriga lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2012. Bestämmelser om ikraftträdandet av vissa bestämmelser i adoptionslagen ska dock utfärdas genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

*Allmän motivering**Bakgrund och syfte*

Utvecklingen har gått snabbt sedan den gällande adoptionslagen (153/1985) trädde i kraft. De inhemska adoptionerna har minskat betydligt och under de senaste åren har också antalet internationella adoptioner klart börjat minska. Situationen har därmed redan länge varit den att de som ansöker om att få adoptera är klart fler än adoptivbarnen. Enligt uppgift har det de senaste åren funnits omkring fem familjer som ansökt om att få adoptera för varje adoptivbarn.

Men beaktande av den utveckling som skett i fråga om adoptionsärendena anser utskottet att propositionen med förslag till ny adoptionslagstiftning generellt sett behövs och den har aktualitet. Propositionen innehåller flera välkomna reformer, såsom utveckling av adoptionsprocessen, bättre rättssäkerhet för de involverade och starkare ställning för tidigare föräldrar, särskilt den biologiske fadern. Dessutom är det synnerligen positivt att det allmänna och primära syftet med den övergripande reformen är att främja barnets bästa vid adoption och att denna princip skrevs in i lagen. Utskottet betonar att detta bör eftersträvas i första hand också i praktiken när de nya bestämmelserna tolkas och tillämpas.

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen behövs och det tillstyrker godkännande av konventionen i propositionen och lagförslagen, men med anmärkningarna och ändringsförslagen nedan.

Äktenskap som förutsättning för gemensam adoption

Regeringen föreslår att endast makar ska få adoptera gemensamt. Med andra ord blir gemensam adoption inte möjlig för parterna i registrerat partnerskap eller för sambopar. På den punkten ändras inte rättsläget.

Grundlagsutskottet har med hänvisning till sin tidigare tolkningspraxis ansett att 6 § 2 mom. i grundlagen i den rådande samhällssituationen

inte ställer så absoluta krav att andra än äkta makar också måste få rätt till gemensam adoption. Enligt grundlagsutskottet ligger det således på lagstiftaren att bestämma om möjligheten till gemensam adoption ska gälla andra eller inte.

Enligt inkommen utredning har frågan om rätten till gemensam adoption för registrerade par inte granskats vid beredningen av propositionen. Det beror på att det huvudsakliga syftet nu är att revidera adoptionslagens allmänna bestämmelser om adoption. Dessa reglerar inte rätten till gemensam adoption för par som ingått registrerat partnerskap, utan detta regleras i 9 § 2 mom. i lagen om registrerat partnerskap (950/2001). Eftersom det i detta skede inte gjorts någon bedömning av om den bestämmelsen ska ändras har inte utskottet heller tagit upp frågan. Utskottet konstaterar att eventuella ändringsbehov av den bestämmelsen vid behov ska utredas och granskas särskilt.

Regeringens motivering till att gemensam adoption inte blir möjlig för sambopar är framför allt att man vill sörja för barnets bästa och att barnets ska få så stabila och trygga uppväxtvillkor som möjligt. Också lagutskottet anser att dessa faktorer har särskild betydelse, eftersom barn som ska adopteras typiskt sett redan har flera förluster och separationer i bakgrunden. Det bör även observeras att barnets band till de biologiska föräldrarna bryts vid adoption och att adoptivbarn då blir barn till adoptivföräldrarna. De rättsliga verkningarna av adoption är således djupgående och det är fråga om ett avgörande för livet. Utskottet har övervägt saken och beslutat ställa sig bakom den valda lösningen. Utskottet har då särskilt beaktat att äktenskapets rättsliga verkningar garanterar ett starkare skydd än ett samboförhållande enligt den gällande lagstiftningen. Dessa rättsverkningar har betydelse också för barnet om makarna skiljer sig eller en av dem dör.

Även om propositionen inte medger gemensam adoption för registrerade par och sambopar ändrar den inte på nuläget; med andra ord kan en part i ett registrerat parförhållande eller en sam-

bo adoptera barn själv. Det har framförts i utskottet att detta i praktiken ger en möjlighet att kringgå bestämmelserna om gemensam adoption, dvs. så att den ena parten i ett registrerat parförhållande först adopterar barnet ensam och den andra parten sedan adopterar barnet inom familjen. I detta avseende konstaterar utskottet att möjligheterna att adoptera ett främmande barn i praktiken försämras avsevärt av att det finns klart färre barn att adoptera än det finns adoptionssökande och av att gifta par i regel haft företräde framför ensamsökande när adoptivföräldrar valts. I praktiken har det varit möjligt att adoptera ensam närmast i specialfall, exempelvis när det varit fråga om nära släktingar till den sökande. Situationen kommer att vara densamma även i fortsättningen, eftersom regeringen föreslår att principen om att i första hand placera barn i familjer med två föräldrar skrivs in i lagen. Här hänvisar utskottet också till det som sägs nedan om den föreslagna 27 § i adoptionslagen.

Däremot krävs det att den som lever i registrerat partnerskap eller samboförhållande med en adoptionssökande ska samtycka till adoptionen och delta i adoptionsrådgivningen. Enligt uppgift behövs den registrerade partners samtycke på grund av konventionsförpliktelse. Utskottet anser att det är motiverat att kräva samtycke att en registrerad partner eller sambo också i syfte att tillgodose barnets bästa, så att barnet inte blir adopterat till en familj där den sökandes partner motsätter sig adoptionen. Det bör också observeras att propositionen tillåter avvikelse från kravet på samtycke. Med tanke på barnets bästa är det också motiverat att den sökandes partner eller sambo deltar i adoptionsrådgivningen.

Krav som gäller adoptionssökandens ålder och ålderskillnaden mellan adoptanten och den adopterade

Regeringen föreslår nya bestämmelser som gäller nedre och övre åldersgräns för den som vill adoptera och minsta och största tillåtna ålderskillnad mellan adoptant och adoptivbarn, när det är fråga om adoption av minderåriga barn.

Enligt propositionen ska en adoptionssökande i regel ha fyllt 25 år, vilket motsvarar den gällande lagen. Den absoluta nedre åldersgränsen föreslås vara 18 år. Dessutom får sökanden inte vara äldre än 50 år. Ålderskillnaden mellan sökanden och adoptivbarnet ska i sin tur vara minst 18 och högst 45 år. Den högsta tillåtna ålderskillnaden tillämpas redan nu i praktiken. Det kommer att vara möjligt att avvika från åldersgränserna och ålderskillnadskraven på de villkor som nämns i propositionen.

Social- och hälsovårdsutskottet har i sitt utlåtande ansett att de föreslagna åldersgränserna är motiverade med tanke på barnets bästa med beaktande av att man i bestämmelserna möjliggör en avvikelse från åldersgränserna bland annat vid familjeintern adoption eller om det i ett enskilt fall med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl att fastställa adoptionen.

Enligt grundlagsutskottets bedömning finns det i och för sig godtagbara skäl enligt 6 § 2 mom. i grundlagen att införa ålderskrav vid adoption. Motiven i propositionen håller emellertid enligt det utskottet inte till alla delar för en närmare granskning, och i vissa fall saknas motivering, och lagutskottet måste därför förtydliga dem i sitt betänkande. Grundlagsutskottet har förståelse för att administrationen kring adoptioner förenklas av åldersgränser när färre fall behöver prövas enskilt, men bristande resurser inom förvaltningen eller effektiviseringsbehov kan inte vara ett godtagbart skäl för särbehandling på grund av ålder. Grundlagsutskottet menar att de kategoriska ålderskraven är ogrundat stränga och intar en dominerande ställning vid bedömningen av adoptionsvillkoren. De stöder inte heller entydigt på alla punkter målet att i tillräckligt stor omfattning garantera adoptivbarn tillräcklig omsorg, fostran och försörjning till dess att barnet är självständigt.

Grundlagsutskottet menar att de huvudsakliga lägsta och högsta åldersgränserna och kravet på ålderskillnad åtminstone delvis bör göras generösare. Ett annat alternativ är att det tillåts fler undantag från dem. Följaktligen kunde lagutskottet enligt grundlagsutskottet till exempel ändra undantagsvillkoret "synnerligen vägande

skäl" till "grundad anledning" och bestämma att möjligheten att göra avsteg från ålderskravet inte behöver gälla båda makarna.

Frågor som särskilt diskuterades i lagutskottet var den övre åldersgränsen för adoptanter och den högsta tillåtna ålderskillnaden mellan adoptant och adoptivbarn, och de sakkunnigas åsikter gick i sär på dessa punkter. De föreslagna ålderskraven fick stöd, men även sänkta krav förordades. Samtidigt ansåg vissa att åldergränsen på 50 år var onödig och att det med tanke på barnets bästa är tillräckligt med att ålderskillnaden får vara högst 45 år.

Lagutskottet har utifrån inkommen utredning beslutat ställa sig bakom förslaget att en övre åldersgräns och en högsta ålderskillnad skrivs in i lagen, eftersom detta kan anses förbättra förutsägbarheten och främja jämlik behandling av de sökande under adoptionsprocessen. Kraven i fråga kan framför allt borga för ett mål som utskottet finner viktigt, nämligen att adoptivbarnet får adoptivföräldrar som har förmåga och kapacitet att dra försorg om barnet och dess försörjning tills barnet nått tidig vuxen ålder och dessutom förmåga att stödja barnet med beaktande av barnets upplevelser av förlust och eventuella särskilda behov. Enligt uppgift kan man se att de barn som ska adopteras är allt äldre, till och med i skolålder. Det är särskilt viktigt att adoptivföräldrarna har tillräcklig kapacitet när de adopterar äldre barn, eftersom behovet av särskilt stöd vanligen ökar när barnet växer upp. Det är dessutom motiverat att uppställa ålderskraven så att man eftersträvar en så naturlig ålderskillnad som möjligt mellan adoptivföräldern och adoptivbarnet. Men även om den föreslagna övre åldersgränsen på 50 år för adoptionssökande är hög jämfört exempelvis med ålderskraven i övriga nordiska länder måste det påpekas den förväntade livslängden generellt sett ökat och att barn skaffas senare i livet än tidigare. Det kan hända att någon genomgått långvarig barnlöshetsbehandling innan de inleder en adoptionsprocess. Och även en adoptionsprocess i sig kan ta flera år. Utifrån en samlad bedömning av det ovan sagda har utskottet beslutat ställa sig bakom förslaget om en högsta ålder-

skillnad på 45 år som huvudregel och en övre åldergräns för adoptionssökande på 50 år.

Å andra sidan anser lagutskottet att de huvudsakliga ålderskraven inte ska betonas alltför starkt, eftersom också andra faktorer spelar in, exempelvis de sökandes livserfarenhet och särskilda starka sidor. Därför måste det finnas marginaler för enskild prövning av olika fall när bestämmelserna tillämpas så att barnets bästa kan säkerställas. Då blir det möjligt att genomföra en adoption av motiverad anledning med tanke på barnets bästa, även om den sökande har fyllt 50 år och ålderskillnaden mellan sökanden och adoptivbarnet är större än 45 år. I detta avseende anser utskottet att de föreslagna möjligheterna till avvikelse är alltför snäva och leder till en alltför kategorisk tillämpning av ålderskraven, särskilt när det gäller den högsta tillåtna åldern för adoptionssökande. Detta beror på att bestämmelserna om ålder utgör ett absolut hinder för adoption av ett främmande barn. Däremot är bestämmelserna om högsta tillåtna ålderskillnad mellan adoptionssökanden och adoptivbarnet inte i sig lika absoluta, eftersom de bara anger vilken ålder ett barn ska ha för att den sökande ska kunna adoptera det.

Därför tar utskottet särskilt upp det kriterium för undantag som ger möjlighet till adoption om det "med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl" för adoption. Enligt propositionen kan detta kriterium tillämpas på den övre åldersgränsen för sökande t.ex. när ett biologiskt syskon till ett barn som adoptionssökanden adopterat tidigare behöver adoptivföräldrar. Som exempel nämns dessutom en situation då den som ska adopteras och adoptionssökanden är nära släkt med varandra. En grund för att avvika från kravet på största tillåtna ålderskillnad mellan adoptionssökanden och adoptivbarnet kan enligt propositionen föreligga t.ex. i en situation då man söker lämpliga adoptivföräldrar för flera syskon som är svårplacerade på grund av deras behov av särskilt stöd. Däremot kan man enligt propositionen inte se ålderskillnaden mellan makarna eller en önskan att via adoption ge det barn som redan finns i familjen ett syskon som ett synnerligen vägande skäl att avvika från den

övre åldersgränsen. Enligt lagutskottets mening är det inte motiverat att ovillkorligt utesluta möjligheten till adoption heller i dessa fall. Därför menar utskottet att kriterierna för avvikelser bör lindras. På den punkten hänvisar utskottet till motiven till 6 och 7 § i adoptionslagen.

Men också när grunderna för avvikelser tillämpas ska de allmänna villkoren för adoption i 3 § i adoptionslagen vara uppfyllda. Om en sökande har fyllt 50 år är det enligt utskottet på sin plats att dennes hälsa och livssituation i övrigt utreds till och med grundligare än vanligt i syfte att kunna bedöma om den sökande har tillräckliga resurser för att dra försorg om adoptivbarnet upp till tidig vuxen ålder.

Utskottet påpekar dock att det är internationellt sett en exceptionell lösning att lagen innehåller bestämmelser både om en övre åldersgräns för adoptionssökande och om en högsta tillåtna åldersskillnad mellan sökanden och adoptivbarnet. Med beaktande av detta och eftersom den övre åldersgränsen för adoptionssökande inte funnits tidigare anser utskottet det vara nödvändigt att man observerar och bedömer effekterna av den övre åldersgränsen och av det faktum att åldersgränsen och den högsta tillåtna åldersskillnaden gäller samtidigt i syfte att utreda om den övre åldersgränsen över huvud taget behövs vid sidan om den högsta tillåtna åldersskillnaden. Det som bör uppmärksammas särskilt är huruvida regleringen ger upphov till oskäliga situationer, exempelvis så att Finland i fortsättningen inte har adoptivfamiljer att erbjuda allteftersom det finns behov av sådana för internationella adoptioner. I enlighet med vad som sägs ovan går utvecklingen åt det hållet att allt äldre barn, till och med barn i skolåldern, och barn med särskilda behov föreslås för adoption till Finland. Utskottet föreslår att ett uttalande godkänns om saken (*Utskottets förslag till uttalande*).

I fråga om den nedre åldersgränsen för adoptionssökande och den minsta tillåtna åldersskillnaden mellan adoptionssökanden och adoptionsbarnet noterar utskottet att de knappt motiveras över huvud taget i propositionen. Utskottet har övervägt saken och beslutat ställa sig bakom för-

slaget om en nedre åldersgräns på 25 år, eftersom en adoptionssökande i fråga om ålder måste vara tillräckligt mogen för att fatta beslut om att adoptera någon. Det är nämligen fråga om ett val med djupgående och livslång effekt för barnet och adoptivföräldrarna. Dessutom måste det beaktas att det är speciellt för barnet att komma till en familj genom adoption och att situationen skiljer sig från den när föräldrar får biologiska barn. Den adoptionssökande ska således ha tillräcklig livserfarenhet och förmåga att sörja för adoptivbarnet, som på grund av sin bakgrund och sina erfarenheter kan behöva särskilt stöd, särskild hjälp och särskild omsorg. Dessutom ska den sökande ha förmåga att tillsammans med barnet hantera eventuellt till och med mycket känsliga frågor som rör barnets ursprung. Förslaget om att åldersskillnaden mellan adoptionssökanden och adoptivbarnet ska vara minst arton år stöds enligt utskottet av att åldersskillnaden mellan adoptivföräldrarna och adoptivbarnen då inte är mindre än den i allmänhet är mellan biologiska föräldrar och barn. Det är således fråga om att se till att åldersskillnaden mellan föräldrar och barn motsvarar den naturliga åldersskillnaden mellan generationerna.

Adoptionsrådgivning

Regeringen föreslår närmare bestämmelser om adoptionsrådgivning än tidigare. Lagutskottet välkomnar särskilt förslaget om att det ska utses en rådgivningsansvarig socialarbetare för barn som ska adopteras. Detta kommer att främja att det i praktiken är en och samma person som har hand om ett adoptionsärende under hela processen. Men det är också med tanke på barnets bästa motiverat att förutsätta att den utsedda socialarbetaren samarbetar med en annan socialarbetare eller någon annan som är insatt i barnskydd när det gäller att placera barnet hos en familj.

Det föreslås också närmare bestämmelser om tjänsterna efter adoptionen, dvs. hjälp och stöd efter det att adoptionen har fastställts. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att de adopterade och deras familjer har tillgång till hjälp och stöd, inte bara omedelbart efter det att adoptionen blivit fastställd, utan vid behov också senare. Be-

hovet av tjänster efter adoptionen kan uppkomma till och med flera år efter fastställelsen, exempelvis när adoptivbarnet kommer in i puberteten eller når vuxen ålder. Lagutskottet instämmer i det som social- och hälsovårdsutskottets säger, nämligen att kommunerna måste sörja för att resurserna för adoptionsrådgivning räcker till och för att adoptionsrådgivning och det stöd familjen behöver kan fås enligt behov.

Enligt propositionen ska bestämmelsen om adoptionsrådgivning som ges efter fastställd adoption tillämpas bara på adoptioner som fastställs efter det att lagen trätt i kraft. I detta avseende understryker utskottet för klarhets skull att detta inte innebär att man för adoptioner som fastställts före lagens ikraftträdande inte skulle ha rätt till s.k. tjänster efter adoptionen. Det saken gäller är att adoptionerna i fråga även i fortsättningen kommer att få dessa tjänster enligt den nu gällande adoptionslagen. Skillnaden mellan den gällande och föreslagna lagen är i detta avseende bara den att adoptivföräldrar enligt den föreslagna lagen också inom ramen för adoptionsrådgivningen ska erbjudas möjlighet till utredningen av behovet av särskild hjälp och särskilt stöd. Denna möjlighet behöver inte erbjudas i fråga om tidigare adoptioner och det är inte ens ändamålsenligt när man beaktar att meningen är att utreda behovet så snart som möjligt efter det att adoptionen har fastställts.

Det är också positivt att propositionen klargör vilka uppgifter tillhandahållaren av adoptionsrådgivning respektive adoptionstjänstorganet vid internationell adoptionstjänst har när det gäller tjänsterna efter adoptionen. Detta är viktigt med beaktande av att de tjänster efter adoptionen som hör till adoptionsrådgivningen är avgiftsfri social service, medan de internationella adoptionstjänsterna även fortsättningsvis ska finansieras genom serviceavgifter som tas ut av de adoptionssökande. Både inhemska och internationella adoptioner har ändå samma status i förhållande till de tjänsterna efter adoption inom adoptionsrådgivningen, eftersom adoptivbarnen och adoptivfamiljerna har rätt till denna avgiftsfria socialservice oavsett om det är fråga om en inhemska eller internationell adoption.

Tillståndsförfarande i adoptionsärenden

Ett av de mer centrala ändringsförslagen i propositionen är att det ska krävas tillstånd också för adoption inom landet på samma sätt som man redan gör för internationell adoption. Det är adoptionsnämnden som är tillståndsmyndighet. Lagutskottet stöder en utsträckning av tillståndsförfarandet till adoptioner inom landet, eftersom adoptionsförfarandet då blir enhetligare och samtidigt klarare för både inhemska och internationella adoptioner. Genom tillståndsförfarandet går det också att i ett så tidigt skede som möjligt bedöma de sökandes lämplighet som adoptivföräldrar.

Vid internationella adoptioner krävs i princip både adoptionstillstånd och internationell adoptionstjänst av ett adoptionstjänstorgan som social- och hälsovårdsministeriet godkänt. Regeringen föreslår nu att också s.k. enskilda adoptioner, internationella adoptioner som genomförs utan internationell adoptionstjänst, ska omfattas av tillståndsförfarandet. En annan större förändring i förhållande till nuläget är att enskilda adoptioner blir giltiga i Finland bara om adoptionstillstånd har beviljats. Om tillstånd saknas ska det inte längre i fortsättningen gå att fastställa adoptionens giltighet i efterskott genom beslut av Helsingfors hovrätt. Det framgår av propositionen att adoptionstillstånd vid enskild adoption i praktiken främst ska kunna beviljas i fall där släktingbarn adopteras. Utgångspunkten är alltså den att tillstånd inte ska kunna beviljas för enskild adoption av främmande barn.

Lagutskottet konstaterar att de föreslagna ändringarna innebär en striktare hållning visavi enskilda adoptioner. Detta är motiverat eftersom en betydande risk för exempelvis människohandel är kopplad till enskilda adoptioner av främmande barn då de genomförs utanför den normala adoptionsprocessen. Det har också varit problematiskt att man först i efterskott fått tillfälle att bedöma om de sökande är kvalificerade och lämpliga som adoptivföräldrar, om adoptionen är till barnets bästa och om barnets biologiska föräldrar samtyckt till adoption.

Eftersom det rör sig om en väsentlig förändring i förhållande till nuläget anser utskottet det

vara viktigt att tillräcklig information om denna nyhet går ut i god tid före ikraftträdandet och att tillämpningen följs upp.

Adoptivbarnens rätt till kontakt med tidigare föräldrar

Enligt propositionen ska tingsrätten kunna bestämma att ett barn har rätt att träffa eller på annat sätt hålla kontakt med en tidigare förälder. Den gällande lagen ger inte denna möjlighet, vilket innebär att det är fråga om en förändring som är både principiellt viktig och betydande i praktiken.

Lagutskottet ser i princip positivt på denna nya institution. Det kan vara viktigt att möjligheten finns att fastställa rätten till kontakt med en tidigare förälder exempelvis när ett barn som vårdas utom hemmet adopteras till fosterföräldrarnas familj. Bestämmelserna kan fylla en funktion också vid adoption inom familjen eftersom de möjliggör kontakt med den av de biologiska föräldrarna som avstår från föräldraskapet.

Det är fråga om en ny institution och därför anser utskottet det vara motiverat att domstolen har behörighet att fastställa rätten att hålla kontakt och besluta om eventuella ändringar. Dessutom är det motiverat att villkoren för fastställande av rätten är relativt stränga. Det krävs således att den tidigare föräldern och adoptivföräldrarna har kommit överens om saken och att det inte finns anledning att anta att det skulle strida mot barnets bästa att kontakt upprätthålls. På detta sätt går det också att förebygga och minska antalet eventuella tvister. Dessutom kan situationen också förändras, och då behöver det finnas en möjlighet att i efterskott ändra beslutet om rätten att hålla kontakt.

Besluten om rätt till kontakt ska kunna verkställas på samma sätt som beslut om umgängesrätt, men med den skillnaden att det inte går att besluta att barnet ska hämtas. Utskottet anser att bestämmelserna också ska beakta att tvister kan uppkomma och förordar därför verkställighetsmöjligheten. Utan den möjligheten kan bestämmelserna missbrukas eftersom beslutet i så fall bara skulle vara moraliskt bindande för parterna.

Det är också viktigt att bestämmelserna garanterar barnet medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller honom eller henne. Utskottet anser att bestämmelserna är ändamålsenliga i detta avseende, eftersom domstolen enligt dem är skyldig att beakta barnets åsikt när den avgör ett ärende som gäller kontakt. Dessutom ska de bestämmelser som gäller vid verkställighet av beslut om umgängesrätt tillämpas på verkställighet av beslut om rätten till kontakt, vilket innebär att verkställighet inte får ske mot barnets vilja om barnet fyllt 12 år. Detsamma gäller barn som inte fyllt 12 år, om barnet är så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

Utskottet anser att man bör ge akt på hur de nya bestämmelserna tillämpas och fungerar. När man sedan har erfarenheter av tillämpningen är det möjligt att bedöma exempelvis om det även i fortsättningen är motiverat att det bara är domstolen som får besluta om ändringar i fråga om rätten till kontakt eller om det eventuellt är ändamålsenligt att också socialnämnden på barnets hemort har behörighet att fastställa ett avtal om ändring av rätten till kontakt.

Detaljmotivering

2. Adoptionslag

2 kap. Förutsättningar för adoption

6 §. Lägsta och högsta ålder för att få adoptera. Enligt huvudregeln i *1 mom.* ska en adoptionssökande vara minst 25 år gammal, och vid adoption av minderåriga är den övre åldersgränsen 50 år. Undantag från huvudregeln finns i *2 mom.* Enligt dem kan också den som inte fyllt 25 år, men nog 18 år, eller den som är mer än 50 år adoptera barn. I det momentet gäller *1 punkten* bland annat adoption inom familjen och *2 punkten* situationer där det uppstått en fast relation mellan den som ska adopteras och den adoptionssökande som är att jämföra med ett förälder—barn-förhållande. I *3 punkten* anges ett allmänt kriterium för undantag, som ger möjlighet till adoption om finns synnerligen vägande skäl för adoption med tanke på barnets bästa.

Lagutskottet hänvisar till vad den framfört i de allmänna motiven och föreslår att 2 mom. 3 punkten lindras så att adoption är möjlig om det "med tanke på barnets bästa finns grundad anledning" att fastställa adoptionen. Avvikelse från den övre åldersgränsen kan tänkas exempelvis när åldersskillnaden mellan makarna är stor och den ena har fyllt 50 år. Det kan också gälla situationer där flera biologiska syskon ska adopteras antingen på en gång eller separat. Utskottet anser att det är till barnets bästa om de kan bli adopterade av samma familj. Dessutom kan 3 punkten eventuellt tillämpas till exempel när de adoptionssökande vill adoptera ett syskon till ett adopterat barn, även om det inte är fråga om biologiska syskon. Enligt utskottets mening är det i princip till fördel för både det adopterade barnet och det barn som ska adopteras att få syskon. I synnerhet när det gäller internationella adoptioner kan det vara viktigt för barnet att få ett syskon med samma bakgrund. Villkoren och olikheten blir då gemensamma. Exempelen ska inte ses om en uttömmande lista — det kan även finnas andra fall där undantag kan övervägas.

Såsom framgår av den allmänna motivering-
en accentueras den individuella bedömningen av de sökande när undantagskriteriet tillämpas. Vid prövning av om det med tanke på barnets bästa finns grundad anledning att avvika från den övre åldersgränsen i de nämnda situationerna måste man också försöka försäkra sig om att de sökande faktiskt kan sörja för adoptivbarnet eller adoptivbarnen tills de är unga vuxna.

7 §. Åldersskillnad. Paragrafen innehåller bestämmelser om de villkor som gäller i fråga om åldersskillnad mellan adoptivbarnet och adoptanten. De ska gälla vid adoption av minderåriga barn. Enligt huvudregeln i 1 mom. ska åldersskillnaden vara minst arton år och den får vara högst 45 år. Paragrafens 2 mom. anger villkoren för avsteg från huvudregeln. Det rör sig om samma villkor som i 6 § 2 mom. Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslår utskottet samma lindring i 7 § 2 mom. 3 punkten som den föreslår för 6 § 2 mom. 3 punkten.

11 §. Samtycke av föräldrarna. Enligt 1 mom. får adoption av en minderårig inte fastställas, om inte barnets föräldrar har gett sitt samtycke till detta. Det är ändå tillåtet att fastställa adoptionen i de fall som avses i 2 mom., även om en förälder vägrat samtycka till adoption eller återkallat sitt samtycke, och i de fall som avses i 3 mom., när föräldrarnas samtycke inte kan fås på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller vistelse på okänd ort.

Grundlagsutskottet framför i sitt utlåtande att den föreslagna paragrafen uttrycker att adoption utan samtycke är ett mycket extraordinärt fall och att sådana fall därför inte är att anse som problematiska med avseende på vår grundlag eller våra förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna. Grundlagsutskottet påpekar ändå att uttrycket "av synnerligen vägande skäl" inte på bästa möjliga sätt uttrycker att kriterierna i artikel 5.3 i konventionen avser undantagsfall, "synnerliga skäl" (*on exceptional grounds determined by law*).

Lagutskottet noterar att det i 2 mom. anges flera förutsättningar under vilka adoption får fastställas utan föräldrarnas samtycke. Över lag ger bestämmelsen möjlighet till fastställelse bara i avgränsade undantagsfall. Bestämmelsen bör stämma överens med kraven i konventionen bättre och ännu tydligare ange att adoption utan samtycke kommer i fråga bara i särskilt exceptionella fall. Därför föreslår utskottet att uttrycket "av synnerligen vägande skäl" ersätts med "av synnerligen exceptionella skäl". Samma ändring behöver göras i 3 mom. Dessutom föreslår utskottet språkliga preciseringar i 2 och 3 mom. Dessa påverkar inte innehållet.

Vidare vill lagutskottet med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande betona att bestämmelsen alltid ska tillämpas med hänsyn till kraven på respekt för familjelivet enligt de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna. Detta är viktigt för att förhindra kränkningar av de mänskliga rättigheterna i enskilda fall.

4 kap. Adoptionsrådgivning.

27 §. *Placering av barn.* Denna paragraf gäller placering av barn hos adoptionssökande. Den gällande lagen saknar en sådan paragraf, men den föreslagna bestämmelsen bygger i hög grad på rådande praxis i adoptionsärenden.

Det framgår av 1 mom. 2 punkten att barn i regel kommer att placeras i familjer där de får två adoptivföräldrar. Regeringen motiverar detta med att ett adoptivbarn ofta behöver särskild omsorg och särskilt stöd och att adoptivföräldrarna därför måste ha tillräckliga resurser att sörja för en god vård och uppfostran av barnet. I detta avseende är det enligt motiven vanligen en fördel att det finns två föräldrar i adoptivfamiljen.

Lagutskottet vill för tydlighet skull påpeka att punkten i praktiken i överensstämmelse med gällande lagstiftning innebär att barn i regel kommer att placeras i familjer där adoptivföräldrarna är en man och en kvinna som ingått äktenskap. Detta följer av samverkan mellan flera olika bestämmelser. För det första framgår det av 9 § i den föreslagna adoptionslagen att andra än makar inte får adoptera gemensamt. Av 1 § i äktenskapslagen framgår det i sin tur att bara en kvinna och en man kan ingå äktenskap med varandra. Vidare sägs det i 8 § 4 mom. i lagen om registrerat partnerskap att en bestämmelse om make också tillämpas på en part i ett partnerskap, om inte något annat föreskrivs. Däremot föreskrivs det i 9 § 2 mom. i samma lag att bestämmelserna i adoptionslagen (153/1985) om makes rätt att adoptera inte tillämpas på ett registrerat partnerskap. Undantag från detta utgörs av adoption inom familjen.

Det framgår av punkten att det går att avvika från kravet på två föräldrar om det i ett enskilt finns särskilda skäl för detta. Lagutskottet föreslår att man för konsekvensens skull använder samma uttryck som man använder i motsvarande sammanhang på andra ställen i lagsförslaget, dvs. att det "med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl". Uttrycket understryker också att situationen ska bedömas ut barnets synvinkel, inte ur adoptionssökandens.

Enligt 2 mom. får barnet inte placeras hos adoptionssökande i adoptionssyfte, om dessa saknar gällande adoptionstillstånd. Utskottet föreslår att momentet utgår, eftersom det inte behövs. Samma sak framgår nämligen av adoptionslagens 39 § 1 mom. i den lydelse som utskottet föreslår.

I detta sammanhang vill utskottet också ta upp frågan om placering av småbarn vid adoption inom landet. Utskottet menar att det är viktigt att man i möjligaste mån försöker placera småbarn direkt hos adoptivfamiljen, så att man kan undvika ur barnets synvinkel onödigt tillfällig placering och låta barnet uppleva färre separationer.

6 kap. Tillståndsförfarande i adoptionsärenden.

39 §. *Krav på tillstånd.* Paragrafen innehåller bestämmelser om när det krävs adoptionstillstånd. Det har under utskottsbehandlingen påpekats att ordet "adoptionstillstånd" kan vara vilseledande i det avseendet att det inte räcker med ett sådant tillstånd för adoption. Det krävs också att domstolen fastställer adoptionen. Lagutskottet förordar emellertid användningen av ordet, eftersom det är en etablerad term och skiljer sig från de uttryck som används på andra ställen i lagstiftningen, särskilt i lagstiftningen om barnskydd. Däremot anser utskottet att bestämmelsen inte tillräckligt klart anger vad adoptionstillstånd innebär. Således föreslår utskottet en precisering av 1 mom.

Enligt 3 mom. ska adoptionstillstånd sökas innan sökanden tar barnet till sig i adoptionssyfte. Enligt detaljmotiven rör det sig om "en slags anvisning". Utskottet konstaterar att principen om att det fordras adoptionstillstånd innan sökanden tar barnet till sig i adoptionssyfte redan framgår av 1 mom. i den preciserade lydelse som utskottet föreslår. Därför föreslår utskottet att 3 mom. utgår. Utskottet vill ändå betona att syftet med dessa ändringar inte är att ändra på den nämnda principen om att bestämmelsen om tillståndet ska ansökas i förväg är av anvisningsnatur. Detta innebär med andra ord att adoptionsnämnden kan granska tillståndsansökan även om den gjorts efter det att den sökande har tagit bar-

net till sig i adoptionssyfte. Här vill utskottet också hänvisa till det som sägs nedan om 69 och 74 § i adoptionslagen.

9 kap. Internationellt privaträttsliga bestämmelser.

69 §. Erkännande av utländsk adoption utan särskilt fastställande. 74 §. Fastställande av utländsk adoption genom beslut av hovrätten. Den föreslagna 69 § anger de villkor på vilka en adoption som skett i en främmande stat är giltig i Finland utan särskild fastställelse. Enligt *1 mom.* är en adoption som skett i enlighet med ett adoptionstillstånd giltig i Finland utan särskild fastställelse. Om villkoren i 69 § inte uppfylls kan en utländsk adoption fastställas genom beslut av Helsingfors hovrätt, men då ska villkoren i 74 § vara uppfyllda. Men samtidigt framgår det av *74 § 4 mom.* att hovrätten inte får fastställa att en adoption är giltig om adoptionstillstånd borde ha sökts för adoptionen. Syftet är att förhindra att tillståndsförfarandet kringgås.

Under utskottsbehandlingen framfördes det att *74 § 4 mom.* är en ovillkorlig bestämmelse, vilket misstänktes leda till oskälighet. I detta avseende pekar utskottet på vad det framfört i samband med *39 §* om att adoptionstillstånd också kan sökas i efterskott. Detta gäller också internationella adoptioner som sker utan medverkan av ett adoptionstjänstorgan. Om adoptionstillstånd beviljas anses adoptionen i enlighet med *69 § 1 mom.* giltig i Finland utan särskild fastställelse. I sådana fall blir *74 §* således inte över huvud taget tillämplig. Utskottet understryker ändå vikten av att adoptionssökande ansöker om adoptionstillstånd redan i förväg. Då kan eventuella överraskningar och oskäligen situationer undvikas, om det går så att tillstånd inte beviljas.

10 kap. Förvaltning av adoptionsärenden.

86 §. Adoptionsnämnden. Paragrafen innehåller bestämmelser om adoptionsnämnden, en ny myndighet som ska behandla adoptionsärenden och finnas vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira).

Grundlagsutskottet säger i sitt utlåtande att nämnden till stor del kommer att regleras genom

förordning av statsrådet. Utskottet anser att bestämmelserna måste kompletteras med bestämmelser om nämndens tillsättning, sammansättning och mandattid. Lagutskottet föreslår därför att paragrafen kompletteras med nya bestämmelser i enlighet med detta (*nya 3 och 4 mom.*). Detta medför en omnumrering av momenten.

Dessutom instämmer lagutskottet i social- och hälsovårdsutskottets konstaterande om att Valvira måste garanteras tillräckliga resurser för att sköta även dessa extra uppgifter.

11 kap. Särskilda bestämmelser.

93 §. Rätt att få uppgifter. Av *1 mom.* framgår en tydlig huvudregel om att adoptivbarn oavsett ålder har rätt att av tillhandahållarna av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorganen få de uppgifter om sitt ursprung som dessa har. Enligt *2 mom.* går det ändå att vägra ge ut uppgifter bland annat om det finns befogad anledning att anta att adoptivbarnets hälsa eller utveckling äventyras av att uppgifterna lämnas ut. Enligt *3 mom.* ska möjligheten enligt *2 mom.* att vägra ge ut uppgifter emellertid inte gälla uppgift om en tidigare förälders identitet, till exempel om den som begär uppgifterna är ett adoptivbarn som har fyllt 12 år.

En åsikt som framförts i utskottet är att rätten att få uppgift om en biologisk förälders namn inte får begränsas för barn som inte fyllt 12 år. Utskottet anser att det är en fråga av största vikt att barn får veta om sitt ursprung. Men det är också med tanke på barnets bästa motiverat att barn vid behov skyddas från sådant som kan vara skadligt. Ett barn kan i exceptionella fall ta skada av att få veta en biologisk förälders identitet. Detta kan hända till exempel om barnet avlats vid våldtäkt. Därför är det motiverat att tillhandahållare av adoptionsrådgivning och adoptionstjänstorgan även i fortsättningen får bedöma om under 12 år gamla barn ska få uppgifterna eller inte. Det bör påpekas att när ett barn får veta en biologisk förälders identitet, särskilt när det gäller adoptioner inom landet, blir det i allmänhet också i praktiken möjligt att barnet självt försöker ta kontakt med den biologiska föräldern.

I detta sammanhang understryker utskottet också vikten av att adoptivföräldrarna berättar för barnet om dess ursprung efter barnets utvecklingsnivå. Utskottet anser det vara viktigt att adoptionsrådgivningen uppmärksammar blivande adoptivföräldrar på detta.

8. Lag om ändring av strafflagen

25 kap. Om brott mot friheten.

3 b §. Olagligt framkallande av samtycke till adoption. Enligt *1 mom.* är det straffbart att förmå någon annan att lämna samtycke till adoption genom att utlova eller ge denne ersättning eller genom att vilseleda personen eller utnyttja dennes misstag. Det är fråga om ny kriminalisering vars syfte är att skydda fritt och informerat samtycke, som är en av de viktigaste förutsättningarna för adoption. En kriminalisering behövs också för ratificering av det fakultativa protokollet om försäljning av barn, brnprostitution och barnpornografi till FN-konventionen om barnets rättigheter.

Lagutskottet anser att den föreslagna kriminaliseringen behöver begränsas och preciseras. För det första föreslår utskottet en begränsning så att paragrafen bara gäller adoption av minderåriga, dvs. barn som inte har fyllt 18 år. Det kan inte anses motiverat att kriminaliseringen ska omfatta adoption av äldre personer än så. Den ändring utskottet föreslår står inte i strid med kriminaliseringsskyldigheterna enligt det fakultativa protokollet. Dessutom föreslår utskottet att uttrycket "samtycke till adoption" preciseras och begränsas genom hänvisning till samtycke enligt 10 § 1 mom., 11 § 1 mom. och 13 § 3 mom. i adoptionslagen. Lagens 10 § 1 mom. gäller samtycke av adoptivbarn som fyllt 12 år, 11 § 1 mom. av föräldrarna till minderåriga barn och 13 § 3 mom. av vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare till minderåriga barn när föräldrarna inte kan ge sitt samtycke till adoptionen. Dessa bestämmelser är centrala när det gäller syftet med kriminaliseringen och de bakomliggande målen, eftersom de gäller samtycke till att ett barn lämnas för adoption. Däremot nämns

inte 13 § 1 och 2 mom. i adoptionslagen, eftersom de inte gäller samtycke till att ett barn lämnas för adoption, utan samtycke av adoptantens make eller partner till att familjen tar emot ett adoptivbarn.

Enligt kriminaliseringsförpliktelsen i det fakultativa protokollet går det att inskränka straffbestämmelsen till sådant otillbörligt framkallande av samtycke till adoption som sker i samband med försäljning av barn. Med försäljning av barn avses överföring av ett barn till någon annan mot betalning eller någon annan form av ersättning. Det är emellertid inte motiverat att till den föreslagna straffbestämmelsen som villkor foga att barnet lämnas till en annan person, eftersom bestämmelsen också ska gälla situationer där fysiskt överlämnande av ett barn inte sker. Detta gäller exempelvis adoption inom familjen.

3 c §. Olaglig adoptionsförmedling. Detta är en ny straffbestämmelse som avses ersätta straffbestämmelsen i den gällande adoptionslagen. Liksom i fråga om 3 b § föreslår utskottet att paragrafen begränsas till att gälla barn som inte har fyllt 18 år. Dessutom är uttrycket "någon annan än barnets vårdnadshavare olovligen" i *1 mom.* alltför vagt. Med beaktande av att syftet med paragrafen enligt regeringens detaljmotivering är att det ska vara straffbart för andra än sådana tillhandahållare av adoptionsrådgivning som avses i 22 § och sådana adoptionstjänstorgan som avses i 32 § i den lagen att fungera som adoptionsförmedlare föreslår utskottet att momentet preciseras i enlighet med det..

Enligt motiveringen ska straffbestämmelsen också gälla exempelvis en situation där adoptionstjänstorganet förmedlar ett adoptivbarn till Finland från en sådan stat för vilken det inte har beviljats ett sådant tillstånd till adoptionssamarbete som avses i 90 i adoptionslagen. Utskottet anser emellertid att det inte är motiverat att utsträcka kriminaliseringen till sådana situationer, eftersom det går att ingripa i ett sådant organs felaktiga förfarande med administrativa medel, i sista hand genom att återkalla organets tillstånd med stöd av 89 § i adoptionslagen. Det bör också påpekas att bestämmelserna om straffrättsligt

tjänsteansvar kan bli tillämpliga i sådana fall med stöd av 97 § i adoptionslagen.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner konventionen i propositionen,

godkänner att en reservation görs enligt artikel 27.1 i konventionen,

godkänner lagförslag 1, 3—7 och 9 utan ändringar,

godkänner lagförslag 2 och 8 med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

2.

Adoptionslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.	7 §
Allmänna bestämmelser	<i>Åldersskillnad</i>
1 och 2 § (Som i RP)	(1 mom. som i RP) En adoption kan fastställas även om åldersskillnaden är mindre eller större än vad som anges i 1 mom., om
2 kap.	(1 och 2 punkten som i RP)
Förutsättningar för adoption	3) det annars med tanke på barnets bästa finns <i>grundad anledning</i> att fastställa adoptionen.
3—5 § (Som i RP)	8—10 § (Som i RP)
6 §	11 §
<i>Lägsta och högsta ålder för att få adoptera</i>	<i>Samtycke av föräldrarna</i>
(1 mom. som i RP) En adoption kan trots vad som föreskrivs i 1 mom. fastställas, om sökanden har fyllt 18 år och	(1 mom. som i RP) Adoption kan dock av synnerligen <i>exceptionella</i> skäl fastställas, även om en förälder har vägrat ge (<i>utesl.</i>) eller återkallat <i>sitt</i> samtycke, om (<i>utesl.</i>) barnets bästa <i>starkt talar för adoptionen och det inte finns tillräcklig anledning för föräldern att vägra ge sitt samtycke eller åter-</i>
(1 och 2 punkten som i RP)	
3) det annars med tanke på barnets bästa finns <i>grundad anledning</i> att fastställa adoptionen.	
(3 mom. som i RP)	

kalla ett givet samtycke när man beaktar hur intensiva kontakter barnet och föräldern har och hurdant deras förhållande är.

Kan en förälder på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning inte uttrycka sin vilja på ett giltigt sätt eller vistas föräldern på okänd ort, kan adoption av synnerligen *exceptionella* skäl fastställas, om (*utesl.*) barnets bästa *starkt talar för adoptionen*.

12—17 §
(Som i RP)

3 kap.

Adoptionens rättsverkningar

18—20 §
(Som i RP)

4 kap.

Adoptionsrådgivning

21—26 §
(Som i RP)

27 §

Placering av barn

När ett barn placeras hos adoptionssökande i adoptionssyfte, ska följande principer i möjligaste mån iakttas:

(1 punkten som i RP)

2) barnet ska placeras i en familj där han eller hon får två adoptivföräldrar, om det inte *med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande* skäl för placering i en familj med en ensam förälder,

(3—5 punkten som i RP)

(2 mom. *utesl.*)

(2 mom. som 3 mom. i RP)

28—30 §
(Som i RP)

5 kap.

Internationell adoptionstjänst

31—38 §
(Som i RP)

6 kap.

Tillståndsförfarande i adoptionsärenden

39 §

Krav på tillstånd

(*Utesl.*) Om adoptionssökanden eller ett barn under 18 år eller båda är bosatta i Finland får sökanden inte ta barnet till sig i adoptionssyfte, tillhandahållaren av adoptionsrådgivning inte placera barnet i adoptionssyfte hos sökanden och adoptionstjänstorganet inte förmedla sökanden för barnet, om sökanden sökanden har adoptionstillstånd.

(2 mom. som i RP)

(3 mom. *utesl.*)

40—50 §
(Som i RP)

7 kap.

Fastställande av adoption

51—57 §
(Som i RP)

8 kap.

Rätt för adoptivbarnet att hålla kontakt med en tidigare förälder

58—64 §
(Som i RP)

<p>9 kap.</p> <p>Internationellt privaträttsliga bestämmelser</p> <p>65—84 § (Som i RP)</p> <p>10 kap.</p> <p>Förvaltning av adoptionsärenden</p> <p>85 § (Som i RP)</p> <p>86 §</p> <p><i>Adoptionsnämnden</i></p> <p>(1 och 2 mom. som i RP)</p> <p><i>Nämnden ska ha en ordförande, en vice ordförande och ett behövligt antal övriga ledamöter. De övriga ledamöterna ska var och en ha en personlig suppleant. (Nytt 3 mom.)</i></p> <p><i>Statsrådet ska utse nämndens ordförande, vice ordförande, ledamöter och suppleanter för högst fem år i taget. Om någon av dem avgår eller avlider under mandatperioden ska social-</i></p>	<p><i>och hälsovårdsministeriet utse en ny ordförande, vice ordförande, ledamot eller suppleant för den återstående mandatperioden. (Nytt 4 mom.)</i></p> <p>(5 mom. som 3 mom. i RP)</p> <p>Närmare bestämmelser om <i>nämndens</i> sammansättning, sektioner och uppgifter samt hur verksamheten organiseras i övrigt utfärdas genom förordning av statsrådet.</p> <p>87—91 § (Som i RP)</p> <p>11 kap.</p> <p>Särskilda bestämmelser</p> <p>92—97 § (Som i RP)</p> <p>12 kap.</p> <p>Ikraftträdande och övergångsbestämmelser</p> <p>98—103 § (Som i RP)</p>
--	---

8.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i strafflagen (39/1889) 22 kap. 6 §, sådan den lyder i lag 373/2009, och *fogas* till 25 kap. nya 3 b och 3 c § som följer:

22 kap.

Om kränkning av foster, embryo och genom

6 §
(Som i RP)

25 kap.

Om brott mot friheten

3 b §

Olagligt framkallande av samtycke till adoption

Den som genom att
(1 och 2 punkten som i RP)
får någon annan att lämna *sådant* samtycke till *adoption av ett barn som inte fyllt 18 år som avses i 10 § 1 mom., 11 § 1 mom. eller 13 § 3 mom. i adoptionslagen*, ska för *olagligt framkallande av samtycke till adoption* dömas till böter eller fängelse i högst två år.
(2 mom. som i RP)

3 c §

Olaglig adoptionsförmedling

Om någon annan än *vårdnadshavaren eller någon annan än en sådan tillhandahållare av adoptionsrådgivning som avses i 22 § i adoptionslagen eller något annat än ett sådant adoptionsstjänstorgan som avses i den lagen* i adoptions syfte placerar *ett barn som inte fyllt 18 år* i ett privathem för att uppfostras där eller på något annat sätt ger någon annan en möjlighet att adoptera barnet, ska han eller hon för *olaglig adoptionsförmedling* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.
(2 mom. som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att justitieministeriet observerar och bedömer effekterna av den övre åldersgränsen för adoptionsökande och även effekterna av att

den övre åldersgränsen och den största tillåtna ålderskillnaden mellan adoptionsökande och barn som ska adopteras gäller samtidigt och att ministeriet lämnar lagutskottet en utredning om detta före utgången av 2014.

Helsingfors den 30 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
vordf. Lars Erik Gästgivers /sv
medl. James Hirvisaari /saf
Johanna Jurva /saf
Suna Kymäläinen /sd
Antti Lindtman /sd
Markku Mäntymaa /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst

Jaana Pelkonen /saml
Arto Pirttilahti /cent
Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Ari Tornainen /cent
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.

RESERVATION

*Motivering**Barnets bästa*

Målet med reformeringen av adoptionslagstiftningen är att främja barnets bästa vid adoption. Utgångspunkten vid adoption ska utan undantag vara barnets bästa, och alla som deltar i handläggningen av ett adoptionsärende ska uttryckligen granska frågan ur barnets synvinkel.

Placering

Barnet bör placeras hos de sökande som uppskattas ha de bästa förutsättningarna att sörja för en god vård och uppfostran av barnet, och vidare bör barnet placeras i en familj med två föräldrar om det inte finns synnerligen vägande skäl för placering i en familj med bar en sökande. Exempelvis släktskap kan anses vara ett sådant särskilt vägande skäl eller så att det finns nära band mellan barnet och den sökande, band som fötts på annat sätt än i adoptionssyfte.

Vi anser att barnets bästa normalt sett tillgodoses bäst om de som adopterar är äkta makar, dvs. en familj där barnet får både en mor och en far. Det är inte lika mycket till barnets fördel om det bara får en förälder vid adoptionen eller om det skulle få två föräldrar av samma kön, eftersom det andra könet då helt skulle saknas i adoptivföräldraskapet och därmed också de medföljande upplevelser av familjerelationer som berikar barnets utveckling.

Det är redan i sig en kris i barnets liv att vara adoptivbarn, och barnet kommer permanent att sakna biologiska föräldrar. För att få en balanserad uppväxt behöver barnet uppleva mer trygghet och acceptans än normalt både från sina fosterföräldrars sida och från den övriga omgivningens sida. Därför bör man vid adoption över huvud taget undvika situationer där barnets liv innehåller överflödiga särskiljande faktorer.

Föräldraskap är inte en jämlikhetsfråga, utan det är fråga om mänskliga relationer och ansvar

som varar hela livet. Det ska ses som en förmån att bli förälder, inte som en rättighet. Adoptioner får aldrig bli en fråga om vuxnas rätt att få barn, utan det ska alltid vara fråga om barnets rätt att få en familj där barnet har så stabila och trygga uppväxtförhållanden som möjligt. Därför bör man i adoptionslagen skriva in att placementsfamiljen primärt ska vara en familj med en mor och en far, även om något annat inte heller nu är möjligt annat än i särskilda fall.

Förslag

Vi föreslår

att utskottets betänkande i övrigt godkänns som sådant, men 4 kap. 27 § 1 mom. 2 punkten i lagförslag 2 med ändringar (Reservationens ändringsförslag).

*Reservationens ändringsförslag**Lagförslag 2*

27 §

Placering av barn

När ett barn placeras hos adoptionssökande i adoptionssyfte, ska följande principer i möjligaste mån iakttas:

(1 punkten som i LaUB)

2) barnet ska placeras i en familj *med två föräldrar* där han eller hon får *en far och en mor*, om det inte med tanke på barnets bästa finns synnerligen vägande skäl för placering i en familj med en ensam förälder,

(3—5 punkten som i LaUB)

(2 mom. som i LaUB)

LaUB 9/2011 rd — RP 47/2011 rd

Helsingfors den 30 november 2011

James Hirvisaari /saf
Johanna Jurva /saf
Kaj Turunen /saf